

Lauksaimniecība kā dzīvesveids: **Aldis Ločmelis** par darbu, izaicinājumiem un nākotni

ZS *Kotiņi* ir viens no vērienīgākajiem Balvu novada daudznozaru lauksaimniecības uzņēmumiem. Saimniecību Latgales pierobežā **Aldis Ločmelis** kopā ar tēvu dibināja laikā, kad beidzās kolhozu ēra un Latvijā atjaunoja privātīpašumus. Sākums bija pieticīgs – aptuveni 20 ha zemes. Šodien ZS *Kotiņi* apsaimnieko 5400 ha, nodrošina darbu 37 darbiniekiem, nodarbojas ar sēklkopību, pārtikas pārstrādi, agrotūrismu un investē modernās tehnoloģijās.

SAGATAVOJA: Ritvars PODZIŅŠ, eAgronom Mārketinga un komunikācijas partneris Latvijā. FOTO: ZS *Kotiņi* arhīvs

– Kā aizsākās jūsu ceļš lauksaimniecībā un kā izdevās no tik mazas saimniecības izveidot vienu no lielākajām Latgalē?

Aldis: – Tas bija 1992. gads. Es biju tikko pabeidzis Maļnavas tehnikumu. Bija jāstrādā, jo naudas nebija. Sākām ar to, kas bija, – apstrādājām zemi ar zirgu. Tolaik nevarējām daudz ko atļauties, tehniku pirkām lietotu, remontējām paši. Nebija nekādu subsīdiju, nebija Eiropas projektu. Sākām ar mazu platību, bet ar laiku paplašinājāmies. Gadiem ejot, attīstība notika pakāpeniski. Kad ieguvām pieredzi, uzkrājām līdzekļus, sākām

ieguldīt modernākā tehnikā un būvējām saimniecības ēkas. Apguvām struktūrfondu iespējas un izmantojām projektus, lai iegūtu finansējumu tehnoloģiju uzlabošanai. Svarīgākais bija izvērtēt katru soli, vai tas dos efektivitāti.

– Kādas ir galvenās saimniecības nozares šodien?

Aldis: – Mums nav nekādu blakus biznesu – tikai lauksaimniecība. Galvenokārt nodarbojamies ar graudkopību un sēklkopību. Audzējam mūsu klimatam un tirgus vajadzībām

piemērotus kultūraugus. Ar laiku sapratām, ka ar to nevaram darbiniekiem nodrošināt darbu visu gadu, bet tas pierobežā ir ļoti būtiski. Tāpēc sākām domāt par pārstrādi. Tagad ne tikai izaudzējam, bet arī pārstrādājam – mūsu zīmola produktu līnijā ir manna, klijas, milti, zirņi, grūbas, putraimi, dažādi pankūku maisījumi u.c. Visi produkti top no pašu izaudzētā – neko nepērkam no malas.

– Kāpēc neesat pārstāvēti lielveikalos?

Aldis: – Mēs nevaram konkurēt ar lētajiem importētajiem produktiem, turklāt nav zināms, kā no Polijas, Lietuvas, Kazahstānas ievestā produkcija audzēta, miglota, uzglabāta un transportēta. Mūsu produktiem ir izcelsme – zinām, kurā laukā kas audzēts, kas dots augsnei. Tāpēc tas nav lēts produkts, toties kvalitatīvs. Domāts tiem, kas saprot vērtību. Lielveikalos lētākais vienmēr uzvar. Tāpēc izvēlamies citu ceļu – savu tirdzniecību: internetveikalu, tirdziņus, tiešo kontaktu ar klientu, kas novērtē labu un kvalitatīvu produkciju.

– Kā attīstījies tūrisma piedāvājums un kāpēc nolēmt pie tā ķerties?

Aldis: – Pamanījām, ka cilvēkiem ir interese par agrotūrismu – viņi grib redzēt, kā top produkti, kā dzīvē izskatās lauksaimniecība. Tūrisms ir gan iespēja diversificēt ienākumus, gan instruments sabiedrības izglītošanai. Jo vairāk cilvēki redz, kā top pārtika, jo lielāka cieņa pret zemnieku darbu. Tā radās ideja par ekskursijām.

Mēs piedāvājam apmeklēt saimniecību, apskatīt tehniku, ražošanu, pārstrādi. Radām, ka lauksaimniecība var būt ilgtspējīga, mācām par augsnes kvalitāti, starpkultūrām, proteīnaugiem. Stāstām to visu bērniem jau skolas vecumā, jo gribam, lai viņi saprot, ko ēd. Tā veidojas uzticība – cilvēki redz procesu un saprot, ka tas nav tikai bizness, bet arī dzīvesveids. Tas rada uzticību, izpratni un palīdz saglabāt saikni starp pilsētu un laukiem. Šobrīd mēs sadarbojamies ar skolām, grupām, interesentiem no visas Latvijas.

Tā nonācām līdz tam, ka cilvēkiem vajag vietu, kur atpūsties, kur paēst, un tapa *Rekovas dziņnovas* – vieta, kur var nobaudīt mūsu pašu ražoto pārtiku, iedzert kafiju, pasēdēt. Šeit stāstām un radām, kā pareizi pagatavot mūsu produkciju. Pie mums ir iespējams palikt pa nakti atpūtas namiņos Viļakas ezera krastā.

– Kādas tehnoloģijas izmantojat saimniecībā?

Aldis: – Mēs vienmēr tehnoloģiju ziņā esam centušies būt soli priekšā. Jau 2008. gadā sākām izmantot N-sensorus – tolaik tas bija kaut kas jauns ne tikai Latvijā, bet visā Baltijā. Izmantojam lauksaimniecības pārvaldības programmatūru *eAgronom*. Precīzā lauksaimniecība ļauj pieņemt informācijā balstītus lēmumus – katram laukam ir savs mēslojuma un sējas karšu plāns. Traktori un kombaini aprīkoti ar GPS un paralēlās braukšanas vadības sistēmām, kas palīdz darboties ar augstu precizitāti un mazāku resursu patēriņu. Tehnika ir dārga, tā jāizmanto maksimāli efektīvi.

JVK Projekti

JVKPROJEKTI

Kaspars Pavārs +371 29 415 806
Viktors Vīksne +371 25 978 784

Izstāžu iela 11, Valdlauči,
Kekavas pag., Ķekavas nov., LV-1076
info@jvkprojekti.com
www.jvkprojekti.lv

Mums ir arī modernas graudu pirmapstrādes līnijas, sēklu kaltes un noliktavas. Tehnika tiek regulāri atjaunota. Tas viss ļauj strādāt efektīvi, samazināt izmaksas un vienlaikus uzlabot kvalitāti. Bez jaunākajām tehnoloģijām šādā apjomā mūsdienās saimniekot nevar.

– Kā laikapstākļi un graudu cenas ietekmēja saimniekošanu?

Aldis: – Katrs gads nes jaunus izaicinājumus. Pērn bija izteikts sausums – raža bija mazāka, bet cenas augstas. Šogad situācija ir pilnīgi pretēja, ir pārmērīgs mitrums, kas daudzviet ietekmēs ražu negatīvi. Ir lauki, kur neko nevarēs novākt. Un pat tur, kur raža būs, cenas šobrīd ir ļoti zemas.

Piemēram, pagājušajā gadā lopbarības graudi maksāja ap 220 EUR/t, šogad tikai 160 EUR/t. Tas ir būtisks kritums. Pat ja raža ir lielāka, ekonomiskais iznākums būs sliktāks. Tādās situācijās nākas nopietni izvērtēt – vai ir vērts vispār vākt, kaltēt, glabāt. Katrs lēmums jāpieņem ar pilnu atbildību, jo kļūda šādos apstākļos var maksāt ļoti dārgi.

Šis gads ir grūts ne tikai mums, bet visai nozarei. Tieši tāpēc jābūt elastīgiem – jāprot pielāgoties gan tirgus, gan dabas diktētajiem apstākļiem. Galvenais, lai nākamais gads nav vēl sliktāks.

– Kā vērtējat valsts politiku un atbalstu lauksaimniekiem?

Aldis: – Diemžēl lauksaimniecība nav bijusi prioritāte nevienai valdībai. Lauksaimnieki jūtas atstāti novārtā – īpaši mēs te pierobežā to izjūtam visvairāk. Politika bieži tiek veidota, neņemot vērā reģionu specifiku. Subsīdijas, nodokļu politika, infrastruktūra – tas viss ietekmē, bet lēmumi bieži tiek pieņemti galvaspilsētā, neizprotot, kas notiek laukos. Trūkst ilgtermiņa domāšanas.

Atbalsta nekad nepietiek. Gribētos, lai ņem vērā attālumu līdz ostai. Mēs atrodamies 250 km no ostas, un tas jau pats par sevi nozīmē papildu izmaksas. Visiem grib vienādas noteikumus, bet realitāte ir cita. Kārsavā un Jelgavā nevar būt vienādas prasības – attālums līdz ostai vien jau sadārdzina visu. Degvielas izmaksas, laikapstākļi, darbaspēks – tas viss ir

atšķirīgs. Valstij vajadzētu ieviest reģionālo koeficientu. Un tomēr – subsīdijas visiem ir vienādas. Nevienš neņem vērā klimatiskās un loģistikas atšķirības. Tas nav godīgi. Diemžēl šāda kļūda tiek pieļauta jau 30 gadus. Arī zemes vērtība pie mums ir zemāka, bankas to ņem vērā, kad runa ir par finansējumu pret zemi kā ķīlu. Zemgalē var ieķīlāt hektāru par lielāku summu un vieglāk saņemt aizdevumu. Pie mums tas ir grūtāk.

– Vai lauksaimniekiem pietiek balss sabiedrībā un politikā?

Aldis: – Lauksaimnieki Latvijā ir pārāk klusi. Mēs parasti sākam runāt tikai tad, kad jau ir slikti. Taču vajadzētu būt aktīvākiem visu laiku. Esmu bijis vairākās biedrībās un iestājos par lauksaimniekiem, arī šobrīd esmu Latgales ražojošo lauksaimnieku apvienībā. Ja mēs paši neko nesakām, tad mums neviens arī nepalīdzēs. Vajag solidaritāti. Diemžēl interese ir maza. Cilvēki nevēlas maksāt biedru naudas vai piedalīties sanāksmēs. Taču politika ir vide, kurā jābūt redzamiem, jābūt spiedienam. Citādi mūs ignorēs.

– Ko jūs novēlētu jaunažiem, kuri vēl tikai domā par lauksaimniecību?

Aldis: – Jauniešiem, kuri vēl tikai apsver iespēju uzsākt darbību lauksaimniecībā, vispirms jābūt gataviem ilgtermiņa ieguldījumam – gan fiziskā darbā, gan domāšanā. Lauksaimniecība nav hobijs, ko var *pamēģināt* uz pāris gadiem un tad viegli pamest, ja nepatīk. Tā ir dzīvesveids, kas prasa pacietību, neatlaidību un gatavību riskēt. Gads no gada atšķiras – laikapstākļi, tirgus cenas, politiskie lēmumi, tas viss ietekmē gala rezultātu, un garantiju nav. Tomēr, ja cilvēkam ir aicinājums, pārliecība un vēlme attīstīt savu saimniecību, tad tas ir ceļš, kuru noteikti vērts iet.

Svarīgi arī saprast, ka lauksaimnieks nevar būt viens pats – ir vajadzīga komanda, atbalsts, zināšanas un pieeja resursiem. Te liela loma ir valstij: nevar gaidīt tikai nodokļu ieņēmumus vai prasīt atbilstību birokrātiskām normām, ja netiek nodrošināts pamats. Valstij jābūt sabiedrotajai, kas palīdz ar zemes pieejamību, izglītību, praktiskām mācībām, sākotnējo finansējumu un – ļoti svarīgi – arī ar stabilitāti un taisnīgumu.

Lauksaimniecībā rezultāti nenāk ātri, bet tie ir iespējami, ja cilvēks ir gatavs strādāt, mācīties un pielāgoties. Ja mēs kā sabiedrība gribam, lai laukos dzīvo cilvēki, ir jāparūpējas, lai viņiem tur būtu iespējas, nevis tikai izaicinājumi.

– Kā redzat *Kotiņu* nākotni pēc pieciem gadiem?

Aldis: – Nākamajos piecos gados *Kotiņu* saimniecībā palielināt platības nav plānots. Uzsvars tiks likts uz efektivitāti, ilgtspēju un noturību pret tirgus svārstībām. Aktīvi domājam par enerģētikas projektiem un saimniecības pielāgošanu mainīgajiem apstākļiem – gan ekonomiskajiem, gan klimatiskajiem. Rapši vairs nav rentabli, tāpēc tos esam aizvietojuši ar proteīnaugiem, zālājiem un starpkultūrām, kas strādā ilgtermiņā. Vēlamies attīstīt arī pārstrādes virzienu, lai saimniecība būtu daudzpusīgāka un mazāk atkarīga no tirgus cenu svārstībām. Mēs ne tikai saimniekojam, bet arī cenšamies rādīt piemēru citiem – ka viss ir iespējams, ja dara ar pārliecību un pielāgojas laikam. SV